

Aktuellt från Fårhälsovården

MaediVisna programmet

Veterinär Nils-Erik Nilsson tar ett blodprov på en tacka under en MV-provtagning utanför Kalmar. Foto: Åsa Petersson

Sjukdomen

Att MaediVisna är namnet på en obotlig virussjukdom hos får känner de allra flesta till idag. MV har en mycket lång inkubationstid och ett långsamt förlopp. Ingen behandling finns och inget vaccin är att vänta. Sjukdomen betraktas som allvarlig, är anmälningspliktig och av stor ekonomisk betydelse där den slår till.

Jag tänkte inte redogöra för de klassiska sjukdomssymptomen, det har gjorts så många gånger förut. Den som missat det rekommenderas att gå in på Svenska Djurhälsovårdens hemsida som har adressen: www.svdhv.org.

Kontrollprogrammen

Vi arbetar med två, eller kanske ska vi säga tre, olika program. Det har blivit så på grund av att fårägarna har olika ambitionsnivåer eller förutsättningar. I

det "vanliga" MV-programmet certifierar vi besättningar som MV-fria efter upprepade provtagningar. Det är betydelsefullt för besättningar som föder upp djur med livdjursförsäljning som ett av sina mål, men också möjligheten att få tag på bästa möjliga avelsmaterial som finns bland de MV-fria besättningarna.

Utöver den "vanliga" MV-kontrollen startades 2005 en "förenklad variant", kallad FMV, som inte ger någon certifiering. Målet med FMV var, förutom att nå fler besättningar med en engångsprovtagning också att finna nya infekterade besättningar och erbjuda hjälp att åtgärda dessa. Dessa prover tas av veterinär och det har, efter kompletteringar av kontaktuppgifter mm. varit möjligt för de som provtagit här att gå över till MV-programmet.

I samband med att Svenska Djurhälsovården under ett år hade ansvaret för vaccination mot Blåtunga erbjöds

djurägarna gratis provtagning och analys för MaediVisna vid vaccinationsbesöket. Ca 500 besättningar provtogs då av vaccinatörerna. Det programmet kallar vi FMV-BT och kan inte utan ytterligare en provtagning av veterinär utgöra ingång till MV-programmet. Men, vi hittade 18 infekterade besättningar vilket säger mig att det finns många MV-infekterade besättningar kvar bland alla som fortfarande är okontrollerade, företrädesvis, små besättningar. De utgör en smittorisk för resten.

Vi har fortsatt, med en provtagare, att följa upp besättningar ifrån våra BT-listor och inte oväntat hittat fler positiva besättningar som åtgärdats. Ytterligare en provtagare

kommer att i projekt under vintern fortsätta arbetet.

Utöver detta erbjuder vi alla ovaccinerade besättningar, ca 300 stycken, som utvalts av Jordbruksverket för kontroll av Blåtunga, analys av de befintliga blodproverna. Genom ett samarbete med enheten för virologi vid SVA sparas alla prover till dess att djurägarna ger klartecken att vi också får använda deras blodprover för en frivillig MV-analys.

FMV och FMV/BT har totalt till idag gett ca 180 positiva besättningar med alltifrån ett (1) till 500 djur alltifrån enstaka positivt djur till infektion påvisad hos nästan 100 % av djuren.

I så gott som alla besättningar där en lite större andel av djuren varit infekterade har man upplevt olika grader av produktionsstörningar. Flera djurägare har till och med blivit glada att de fått en orsak till varför de inte lyckas med sin djurhållning. Nästan alla har också valt

att sanera sina besättningar.

Alternativet, om man har smittan och ändå vill ha kvar sin besättning, är att man försäkrar att inga djur lämnar besättningen som livdjur och att man stängslar så säkert att inga djur rymmer.

Observera alltså att det inte är något tvång att slakta ut en smittad besättning, men att t ex avla vidare med djur eller en ras som är infekterad utan kontroll leder alltid till besättningens eller rasens undergång. Därför är kontrollen så viktig!

Alla MV och FMV-prover som tas är mycket viktiga för att kunna nå vårt uppsatta mål att utrota sjukdomen. Det saknas riktigt säker statistik över hur många får vi har i landet men vi räknar idag med att 75 - 80 % av Sveriges får är testade i något av kontrollprogrammen.

I det "vanliga" MV-programmet ångar vi vidare. Den årliga ökning av antalet anslutna och antalet certifierat MV-fria besättningar. Takten ligger sedan flera år på mellan 3 - 6 %.

Vi har de senaste två åren, med stöd av erfarenheter, kunnat genomföra ett par regelförändringar som är till fördel för er djurägare. Den viktigaste är den möjlighet till förlängning av M3-status med två år, från tre till fem år, som vi fått klartecken till. Grundintervallet är och kommer också fortsättningsvis att vara tre år. Vi begär in en djurägarförsäkrans som tidigare och granskar den. Bedömer vi att besättningen är vad vi kallar en lågriskbesättning kan M3-status direkt ges på ytterligare två år utan en ny provtagning. Det här är en undantagsregel, men i praktiken kan huvuddelen av besättningarna godkännas.

De kriterier som inte medför direkt förlängning är t ex om man har getter i besättningen, har importerat djur eller spermadoser eller om besättningen haft för unga djur vid föregående provtagning.

Ytterligare en undantagsregel har kunnat genomföras och den innebär att vi under vissa förhållanden både kan höja eller bekräfta ett M-status trots att besättningen inte innehåller tillräckligt antal föreskrivna djur eller inte uppfyller ålderskraven för att erhålla ett säkert

provtagningsresultat.

M3-status finns nu i 2 550 besättningar motsvarande 111 350 får över ett års ålder. Den årliga rekryteringen på ca 20 % är alltså oräknad.

Flest antal anslutna besättningar som angivit specifik ras har Gotlandsfåren med 1 528 besättningar. Finull med 876, Texel 649 och Gutefår med 550 besättningar.

271 besättningar med mer än 16 000 får har slaktats i sin helhet. Säkert lika många besättningar har delsanerats.

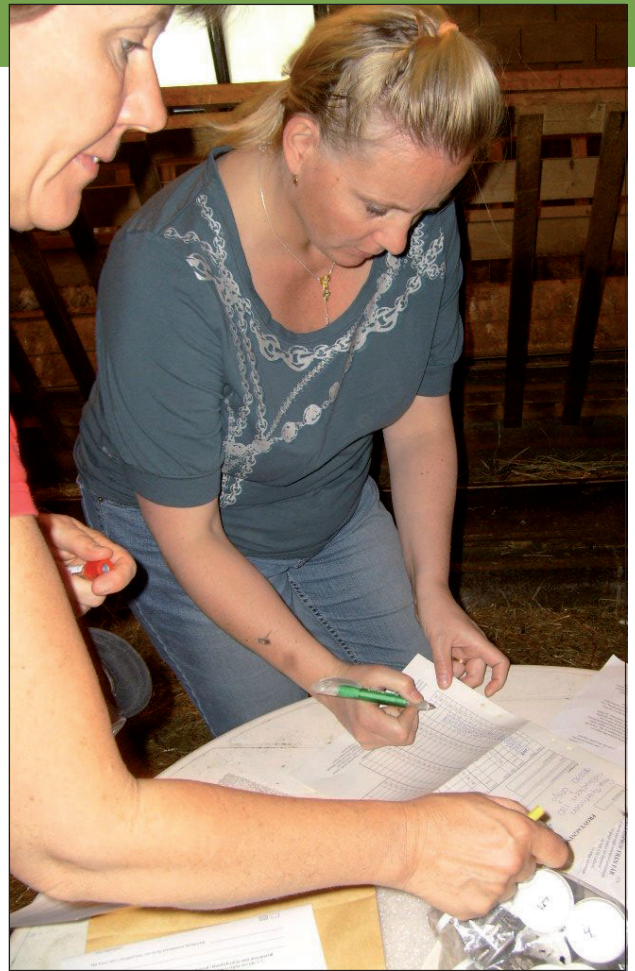
I de allra flesta fallen har saneringarna lyckats direkt och nästan samtliga som haft smittade djur har valt att gå vidare i programmet till certifierad MV-frihet.

Framtiden

Vi jobbar vidare med fortsatt hög svansförlängning. Det ursprungliga målet, att skapa en MV-fri avelsbas och därmed en MV-fri och seriös livdjurshandel har höjts, till att vi vill utrota sjukdomen helt. Det vanliga MV-programmet ska tuffa på som tidigare.

Vi räknar också med att gå vidare med provtagningar uppåt i landet när vi nått alla på frivillig grund inom regionen där Blåtunga förekom genom att låta speciella provtagare provta tidigare okontrollerade besättningar. Att utbilda fårklipparna för provtagning ligger också i "pipeline". Här är det angeläget att Jordbruksverket fortsatt inser vikten av en fortsatt utökad kontroll i den fortsatta bekämpningen.

*Göran Karlsson
Djurhälsoveterinär och MV-ledare,
Svenska Djurhälsovården, Katrineholm*

En noggrann bokföring under provtagningen är en förutsättning. Här hjälper två assistenter från Svenska Djurhälsovården, Ingrid Eriksson och Madeleine Käbre, till med papperarbetet. Foto: Åsa Petersson